

” Gammelt og Nytt ”

Nr.2 2012

Medlemsblad for Båtsfjord Historie og Museumslag

«HAVETS GULL»

Reidar Nilsen og Svein A. Krane

Mandag 4. juni var det boklansering av boka «HAVETS GULL» i Båtsfjord. Boka er en historisk reportasje om fiskerinæringen i Nord-Troms og Finnmark i tekst og bilder. Boka er skrevet av Reidar Nilsen og Svein A. Krane. Boka har hovedvekt på de store dynastiene i Finnmark. Men de skriver også om fiskekjøperen i Båtsfjord, blant annet om Golla Fuglevik, Krivonos, Hagbart og Kjell Olav. Ei bok som er vert og lese. Boka selges på Båtsfjord Museum.

Lederen har ordet.

Sommer nr. av «Gammel og Nytt» er nu på tur, men hvor blir sommeren av?

Kariannne Marcussen vil også i sommer ha ansvaret for Museumet. Se for øvrig åpningstiden for Museet annet sted i bladet. Båtsfjord kalenderen 2013 er nu ferdig, og lagt ut for salg på Båtsfjord Museum, Velferdstua, Båtsfjord Biblioteket og Sommer kafeen i Syltefjord.

Da ikke alle har betalt medlemskontingenten, vil de få ny giro med dette nr. av »Gammelt og Nytt». Vi har også en som har betalt medlemskontingent men glemt og skrive navn på den. Så vist vedkomne som har nr. 494 til sist på konto nr, ta da kontakt med undertegnede, så vi får registret vedkommet.

I dette nr. av « Gammel og Nytt» kan du lese fra Dagjournalen ved Båtsfjord Stadion fra 1887 og om «Sølvreven» skrevet av Harald Wahl en krigshistorie som er lite kjent. Da artikkelen er litt lang så blir den delt i 2. Og del 2 kommer i neste nr. av «Gammel og Nytt» Båtsfjord Historie og Museumslag har fått hit til i år kr. 2093,00 i Grasrotandel, så det er bare og forsete å gi Grasrotandelen til Båtsfjord Historie og Museumslag. Takk til dere som har gitt. Jeg vil også minne dere om Båtsfjord i Fest som begynner 25. juli og varer til og med 29. juli.

Ha en riktig fin sommer.

Alex

Fordelan med å være nordlenning:

Vi treng ikke å vann blomstern.

Vi blir ikke solbrent, og har ikke utgifta te solkrem.

Ikke e d fare for skogbrann.

Å det gjør heller ingenting om bikinien eller shortsene e trang før den vises jo fan ikke under boblebuksa.

DAGJOURNAL VED BÅTSFJORD STATION 1887

Marts 1887

Den 25/3 ankom fisketelegrafist E. Gjervig med post-dampskibet fra Sværholt. Den intraf inspektøren her for at sette stationen i arbeids-stand. Stationen åbnedes den 28de i fjerde. Lodde formerket udenfor, men endnu intet videre fiske.

30/3. I dag indkom 10 både fra Vardø, der havde fisket her udenfor. Enkelte både havde ikke lidet fisk inde fra i går.

31/3. I dag, storm af syd.

April

1/4 . I nat indkom 2 kjøbefartøyer. Stille, pent veir.

2/4. 3 kjøbefartøyer og 9 både på havnen. Ilandkomne både fisket ganske godt, enkelte optil 500-tall. Pris kr. 9,50.

4/4. Landligge for storm. Da her er få fiskere, er 2 kjøbefartøyer reist herfra. Et til Syltefjord, det andre til Vardø. Her ligger således nu kun ett kjøbefartøy igjen. En båd fra Hammerfest kom herind i natt. Den havde sprunget læk, og ligger nu her for reparasjon. Ingen telegrammer afsendt i dag.

5/4. Fisken nu nermere land. En båd indkom i dag med 1100 fisk. Få både. Ingen kjøbefartøyer. Dampskibet "Sinus" anløb her på østgående.

7/4. Stille, godt veir. Sinus anløb på vestgående.

8/4, I dag, vestenstorm og snefog og kulde. Budet viser seg at være en meget upålidelig fyr. Gjentagne gange har jeg selv måttet legge i kontorovnen om morgenen, eftersom budet ikke har indfundet sig.

9/4. 8 både på havnen. Nogle skal til Vardø, Andre tenker at forbli her. Fisk formerket inde i fjorden. Opfisket 7000.

11/4. Storm fra syd. Forresten stille og rolig. Stormen snur på nord den 13/4., og fortsetter med kulde og snefog. Det har nu ikke vært sjøvær siden 5/4. De 8 storbåde, som kom herind den 9de ligger her fremdeles. Jeg har hidtil drukket sterk kaffe, grunnet det her ikke er melk at kjøbe. Men i dag kalvede en af Hans Johnsens kjø (Det var 13/4.)

14/4. I dag lidt bedre veir. Storbådene reist. Liden trafikk. Hvalfanger Foden endnu ikke kommet.

16/4. Stille og deilig veir. I natt indkom 20 både, fra 3-600 tall fisk pr. båd. Fiskerne beretter: lodde og fisk i masse straks udenfor, men fisken er fulbitt. Fiskepris 9, lever 8. Håkon Adelstein anløb her i går kl. 10 fm. 1 døgn forsinket. Holmboes faktor kjøbte 4000 tall fisk i dag.

17/4. I natt inkom 20 storbåde og to fargøyer fra Gamvik i vestenvindstorm, så enkelte både neppe kkunne klare sig ind hid. En båd måtte Håkon Adelstein slæbe. Båden mistet stevnen og ligger nu i sjøen, for snarest mulig at få den repareret. I følge oppslag som kom fra Amtmanden, er fisket best for Berlevåg og Båtsfjord.

18-19/4. Storm, kulde og snefog. Forresten intet at bemerke.

20/4. Stille og snekov.

21/4. I nat indkom alle både med gjennomsnitt 300 fisk pr. båd. I dag antagelig storm af N.O. For øvrig intet at bemerke.

22/4. Olaf Kyrre anløb her på østgående. Dampskibet Mandal var her indom med en mand som skulde til Makur. Mandal kom østfra, men kunde ikke anløbe Makur for sjøgang. På havnen er nu 15 storbåde og to kjøbefartøyer. Landligge også i dag.

23/4. I dag godt veir, stille, mild, klar luft. Begge fartøyer som lå her afreiste til Vardø. Bådene også reist, om de kommer igjen eller er reist til Vardø, er uvist. Olaf Kyrre passerede her på sydtur i eftermiddag kl 4. To Trandampere kom i land. De har leid en sjå hos Hans Johansen. Men efter som udsikterne er her, kommer de vist ikke til at gjøre stor foretning.

24/4. I nat indkom 5 både med ca. 3-500 fisk pr. båd. Beretter om godt fiske her udenfor. De to trandampere kjøber også fisk. De kjøbte i dag 2000 tall, pris 9. Rasmus Holmboes faktor fikk kun 200, hvorover han blev noget fortrydelig. I nat indkom også en slupp i stille og rolig veir. Sluppen afreiste til Vardø, hvor der også er godt fiske. Godt veir, alle både på sjøen.

26/4. I nat indkom alle bådene med ganske pen fangst. En båd 1000 fisk. I aften, stille og pent veir, mild luft. Sneen begynner allerede at smelte bort, så vi ser bar mark flere steder. Capella passerede på østgående kl 10.

28/4. I nat kom bådene ind med ca. 1000 fisk pr båd. Opfisket 30.000 fisk. Pris 9-10. Mild luft, Søndenvinds storm.

29/4. Stille og godt veir. Alle både på sjøen. Capella anløber her i morgen kl 3 ½ på sydgående.

30/4. Opfisket 30.000. Fiskepris 9,50, lever 9. Forresten intet at bemerke. Her er kun nogle få både. 3 landkjøbere. Ingen kjøbefartøyer. Det var godt veir denne dato, og fangster på 500 til 1200 pr båd.

Mai 1887

3/5. I dag indsendt beretning til Herr Amtmanden, lyder således: I går, i dag rig fiske. Storbådene ilandkomne like fuldlastede. Fisken stor og fed.

Landkjøberne overfyldte. Hvis fisket vedvarer, bliver her mangel på kjøbere da ingen fartøyer tilstede. Fiskepris 7/8. Lever 8/9. Fiskerne beretter at fisken

er på utsig. I nat indkom ca. 50 storbåd. Fangst, 400 til 1200. Kun ett kjøbefartøy. De to landkjøbere fikk så meget fisk i går at de ikke kan tage imot i dag. Her er således mangel på kjøbere.

5/5. I dag 4 kjøbefartøy. Fangst i dag fra 400-600. Pris 9-9 ½. Stille og mildt veir, litt regn så sneen begynder at minke adskillig.

7/5. 6 kjøbefartøyer, 20 storbåde på havnen. Svær høy sjø, så man ikke kan komme vidre langt ut på sjøen. Høyeste fangst 4000. Mildt veir, regn.

9/5. Landligge fremdeles. Søndenvindstorm. Mildt veir.

11/5. Loddefisket avtages, slutt overalt. Bådene klaver for hjemreise. Her 4 kjøbefartøyer, få både. Fiskeutsiktene dårlige. I går ankom hvalfanger Foden med hvalfangerbåde.

12/5. Solskind og stille. Sneen smelter hørlig. 3 kjøbefartøyer. Linefisket i Makur godt. Fartøyene som ligger her, har kjøbt en hel del fisk i Makur. Ett fartøy endog last. I dag Storm.

17/5. For en tid siden var Johan Nilsen fra Makkur og tilkjendegav opsynsbetjenten hersteds at opsidderne i Molvig nylig har funnet i fjæren dersteds levningene av Hans H. Kristensen. Var kun hovedet og armene til albuen borte. Legemet var nøgent. Af Ole Olsen, en gutt fra Alten prestegjeld, var den øverste del af legemet borte hvis årsag innvollene lå henslengt rundt i fjæren. Af Adolf Johansen fra Målsnes gjenfantess kun begge benene, hvilke sad fast i støvlene. Levningerne af disse ulykkelige blev lagt i en kasse, og begravet på Makur kirkegård. Den først nevnte båd med fører H.H.K. forliste den 19/4 1886 udenfor Makur. Liget af den femte mand, tilhørende anden båd, fantes straks efter ulykken mellom Makur og Molvigen. Han er også begravet på Makur kirkegård. I sandhet sørgelige erindringer på en dag som i dag. I dag er alt stille og rolig her.

Vestenvindstorm med snebyger. Håkon Jarl ventes på østgående i aften.

21/5. Fiskeriet har været stanset for agnmangel, men nu er det på vågen mengder af mort, så der således er agn nokk. To både kom i land i dag med ganske pen fangst. To fartøyer, få båder endnu, men efter fiskernes utsagn, kommer her i sommer til at blive en hel del både. I dag stille, pent veir.

26/5. Storm hindrer fiskeriet.

31/5. Fremdeles stormende veir. 10 storbåde ankomne for sommerfiske. To kjøbefartøyer. Foden har endnu ingen hval fået. Dampskibene skal anløbe Båtsfjord til udgangen af august. JUNI.

5/6. Har nu i lang tid været vedvarende storm, så ingen har kunnet komme på sjøen. Her ligger nu 3 fartøyer og 11 storbåde som skal ro sommerfiske her. Hidtil har ustadig veir hindret driften. Stadionen hersteds er bestemt at nedlegges den 7de.

8/6. Stadionen nedleggelse er utsatt inntil videre. Et russefartøy ankom i går. Fremdeles landligge.

9/6. Da hvalfangerstationen har påtaget sig at holde brendsel, renhold og lokale, blir stadionen åbenholdt til udgangen af juli.

16/6. Det har i lengere tid været koldt og vått veir, men i dag ser det mer sommerlig ud.. Her ligger ca. 20 både som skal drive sommerfiske. Hidtil har ustadig veir hindret driften, og de både som af og til har vert ude, er kommet i land med tarvelig fangst. Den 18/6 er det pent veir. Sneen er nesten forsvunden. Fisket smått, kun russefisk. 3 russefartøyer. Ingen trafikk. Foden endnu ingen hval fået.

22/6. 5 russefartøyer ankommen. Foden har fått sin første hval i går. Nu bedre veir, men fisket smått. To dager senere er det 10 russefartøyer på havnen. Det blev storm og temmelig koldt. Fisket smått. Megen liden trafikk.

JULI.

2/7. Fremdeles kaldt og rått veir. Storm. Intet fiske af betydning. Alt stille og rolig. Forresten intet at bemerke.

7/7. De fleste sommerfiskere er hjemreiste, grundet intet fiske af betydning. Veiret er fremdeles koldt, rått og stormende. Russefartøylene seiler også herfra med det første. "Nordstjernen" anløb her i dag på vestgående kl 1.

17/7. Veiret nu bedre, men intet fiske af betydning. Korespondansen ualmindelig liten, 10 telegrammer i 17 dager. Alt stille og dødt. Hvalfanger Foden har endnu ingen foretning gjort, kun 4 hval.

26/7. Stadionen er bestemt at nedlegges 31 dennes, da hvalfanger Foden ikke kunne påtage sig at dekke underbalandsen i august. Intet fiske, godt veir, alle fiskere hjemreiste med meget liden fangst. Alt stille og dødt. Foden nu 9 hval.

31/7. I dag nedlegges stadionen efter endt tjeneste.

1/8. Har nu ordnet alt ved stadionens nedleggelse som forige år.

(Underskrift av 2-3 mand, men hvem???)

I begynnelsen når du har fått en kjæreste, vil du gjerne ha litt tid alene med han. Når han er på jobben, gidder ikke du være hjemme og steike sild.

Laura. 8 år

Grasrotandelen

Husk at du kan gi Grasrotandelen din til Båtsfjord Museum og Historielag

Det dumme med å være forelsket er at den ene vil og den andre vil ikke.

Benjamin. 7 år 6

Besøk på Museumeet.

Finske skole elever ,tolken Anna Moilanen nr. 3 fra høyre.

10. mai hadde vi en Finsk skoleklasse på besøk på Musumeet. Anna Moilanen fra Båtsfjord videregående skole var tolk. Vi har også hatt flere klasser fra Båtsfjord skole og Norskogen skole på besøk.

Båtsfjordkalenderen 2013

Båtsfjordkalenderen 2013 er nu i salg på Båtsfjord Museum, Velferdstua, Båtsfjord Biblioteket og Sommer Kafeen i Syltefjord. Kalenderen koster kr.100,00 - + frakt. Den kan også bestilles hos Alex Bolle tlf. 91775292 eller på mail - abolle@online.no.

Sølvrever går» i land i Vardø herred.

Av Harald Kyrre Wahl.

Den 17.april 1945 gikk en gruppe soldater i land i nærheten av Persfjord i Vardø herred. På det nordøstlige hjørne av Varangerhalvøya hadde det ikke vært soldater i tysk tjeneste siden de siste soldatene dro fra Vardø-by, helt i slutten av oktober 1944. Vardø herred og resten av Øst-Finnmark hadde vært et fritt stykke Norge i flere måneder. Unntaket var Sør-Varanger som var hærtatt av Sovjetiske styrker, ca.18.-28.oktober 1944.

Ut i fra kildene kan man ikke si helt nøyaktig hvor soldatene i tysk tjeneste gikk i land. I følge kildene etablerte de seg i en hule ved "Persfjordodden". Persfjordodden finnes ikke på noe kart og må derfor tolkes som en omskrivning. Det er nok mer riktig å tolke det dit hen at de gikk i land på Seglodden eller Blodskytsodden, da begge disse "oddene" ligger ved Persfjord, på hver sin side av fjorden.

Hvorfor ble soldater i tysk uniform satt i land i dette område? Hvem var disse soldatene?

Landsettingen kan delvis sees i sammenheng med hendelser som utspant seg i Tyskland sommeren 1944. I dette tidsrommet ble det opprettet en hemmelig sabotasjegruppe i Tyskland, de såkalte Werwölfe (Varulv). De som ble en del av denne gruppen ble opplært til å drive med sabotasje, attentater og geriljakrig bak fiendens linjer. Det ble opprettet en tilsvarende gruppe i Norge. De fikk navnet Silberfüse (Sølvrev). Gruppen i Norge ble i likhet med den i Tyskland skapt i hemmelighet. De norske Sølvrevene var underlagt det tyske SS. Sølvrevene skulle i likhet med Varulvene drive med sabotasje mot viktig infrastruktur, etablere våpen- og matdepoter og drive med etterretningsvirksomhet som ble videreformidlet til deres overordnede via bærbare radiosendere.

Werwölfe og Silberfüse ble dannet i en tid da den tyske hæren hadde mistet sin offensive kraft. For tyskerne hadde krigen utviklet seg til en forsvarskrig, etter at de hadde mistet store deler av sin offensive kapasitet ved slaget ved Kursk sommeren 1943. Etter krigen har man kunnet konkludere med at disse gruppene ikke fikk noen påvirkning på krigens utfall, ei heller kom de til å bidra i noen særlig grad til krigføringen. I Norge skal kun enkelte mindre grupper ha vært i aktiv tjeneste, særlig i de Nordlige delene av Norge. Tore Pryser skriver i sin bok Hitlers hemmelige agenter (2001), at "Særlig lengst nord i landet ble "Sølvrevene" satt i aksjon". Ni personer med Silberfüse opplæring skal ha deltatt i tvangsevakueringen av Finnmark. De skal blant annet ha deltatt de i "nedbrenningen av bebyggelsen i Porsanger, på Sørøya og i Gamvik."

Rekruttering, reise og landsetting

De som ble plukket ut til denne tjenesten i Norge var menn som hadde deltatt som frontsoldater, var medlemmer av hirden, NS, politi, Stapo med mer. Etter hvert som de ble rekruttert ble de sendt puljevis til Tyskland for å få trening i bruk av sprenglandinger og våpen. Til sammen skal 84 nordmenn ha blitt sendt til Tyskland for å få utdanning som Sølvrever. Den første gruppen dro i september. Den siste gruppen dro til Tyskland i januar 1945. Opplæringen var intensiv og pågikk over noen få uker. Rekrutteringen og opplæringen ble utført i den dypeste hemmelighet. Kun noen få utvalgte visste om hva som foregikk. Til og med de sentrale NS-myndigheter i Norge ble holdt utenfor. I følge Pryser (2001) var de fleste som ble rekruttert til denne tjenesten fra Østlandsområdet og Nord-Norge. 9

I april 1945 ble to grupper med slik utdanning sendt nordover til Øst-Finnmark for å drive etterretning. Den første gruppen skal ha reist fra Harstad den 8.april. Den besto av to personer som ble satt i land i Sør-Varanger natt til 15.april ved Jarfjord. De skulle senere bli tatt til fange og arrestert av sovjetiske soldater den 2.mai 1945. De ble sittende i sovjetisk

fangenskap i rundt 10 år før de ble løslatt. Den ene slapp fri sommeren 1954 og den andre vinteren 1955.

Den andre gruppen, som vi skal ta for oss her, ble som sagt satt i land ved Persfjord den 17.april. De som gikk i land var Odd Bentzen (24 år) fra Mosjøen , Finn Klanderud (20 år) fra Eidsskog, Karl Høgmo (28 år) fra Sørreisa, Sverre Holmvik (19 år) fra Mehamn, Yrje Nystölla fra Finland og nordmannen Sverre Jensen.

Hvem var disse? Hvordan ble de rekruttert til oppdraget?

Gruppen som gikk i land i Vardø herred ble sammenkalt i mars 1945. Det kan tolkes dit hen at de ble sammenkalt fordi de aktivt hadde deltatt, eller på en eller annen måte hadde vist interesser og samarbeidsvilje ovenfor okkupasjonsmakten. De ble enkeltvis innkalt til det Germanske SS i begynnelsen av mars 1945. De var alle (ser det ut til) innom kontoret for Ersatz-kommando Norwegen, i Nobelsgt 10. Her ble de innrullert (det vil si at de fikk "Soldbuch" – tjenstebok) i det Germanske SS Norge. Deretter ble de sendt videre til et SS-kontor i Klingenbergt 7. Her fikk de utdelt utstyr av Untersturmführer Larsen. I løpet av disse dagene fikk de også opplyst hvilket oppdrag de skulle på. Oppdraget skulle ledes av den tidligere frontsoldaten Bentzen. Bentzen ble informert (på et av disse kontorene) at han skulle lede en Spähtrupp (oppklaringstropp) som skulle sendes til Varangerhalvøya i Finnmark. Bentzen ble videre opplyst om at Østlige deler av Finnmark var besatt av russerne, i tillegg til at mindre norske styrke opererte i Porsanger og mot Alta. Det ble også opplyst at Wehrmacht hadde en oppklaringsstyrke i de vestlige deler av Finnmark. Ellers skal de ikke ha hatt noen patruljer i området. Bentzen og hans Spähtrupp fikk i oppdrag å dra til Øst-Finnmark for å finne ut om fienden viste tegn til å gjøre forberedelser (opsamling av utstyr, soldater, båter m. m) for videre framstøt inn i sørlige deler av Norge. De skulle også finne ut i hvilken grad infrastruktur (veier) var gjenoppbygget, og hvor russerne og nordmenn

hadde etablert militære forlegninger i området. Oppdraget hadde fått navnet “Operasjon Schneehund”.

Før de dro måtte de gjøre enkelte forberedelser. I påsketiden ble gruppen sendt til Geilo. Her oppholdt de seg i tre dager på Hardangervidda for å teste ut utstyr som de skulle ha med seg nordover. Den 2.påskedag var de tilbake i Oslo. Ett eller to døgn senere startet de nordover med tog til Trondheim. Fra Trondheim reiste de videre til Bodø med fly, og herfra med hurtigrute videre til Harstad. I Harstad dro Bentzen, sammen med finlenderen Nystölla til Narvik for å hente mer utstyr og for å få nærmere ordre angående oppdraget. Utstyret ble tatt med tilbake til Harstad. De dro sannsynligvis ikke til selve Harstad, men til Kilbotn ved Harstad, der tyskerne hadde marinefartøy. Tilbake i Harstad-området gikk de om bord i ubåten U-711 (type VIIc) sammen med resten av følget. Ubåten fraktet oppklaringsgruppen videre nordover til Finnmark. De skal ha seilt fra Harstad søndag 15.april sammen med ubåten U-295.

Da de kom i land i Vardø herred, tirsdag 17.april, etablerte de seg straks i en hule på sydsiden av “Persfjordodden”. Som nevnt tidligere finnes ikke “Persfjordodden” på noe kart. I henhold til andre kilder, er det mest sannsynlig at de etablerte seg på sydsiden av Seglodden. Kildene forteller ikke hvilken tid på døgnet landsettingen ble gjort, men den ble sannsynligvis gjort ved mørkets frembrudd, fordi sjansen for å bli oppdaget var betydelig mindre. Etter de hadde kommet seg på plass foretok de en mindre orienteringstur i nærområdet. Onsdag 18.april forholdt de seg i ro i hulen.

Kyststrekningen i Vardø herred er et område som er preget av et røft terreng. Den nordvestlige delen av kystområde består for det meste av stupbratte fjell som går rett ned i havet. Den nordøstlige delen (området rundt Persfjorden) består av lavereliggende fjellandskap. Men som til gjengjeld har mengder med klipper og store steiner som gjør det vanskelig å gå i land. De områdene som er lett tilgjengelig med båt er fjordområdene. De aller fleste av fjordområdene var bosatt i 1945. I fjordene og andre

bebygde strøk i Vardø herred, hadde man opplevd en sterk økning i innbyggertallet i løpet av krigsårene. Spesielt fikk man en sterk økning som en direkte følge av nedbrenningen av bebyggelsen vest for Kongsfjorden, fra og med senhøsten (november) 1944 og til og med februar 1945. I tillegg hadde det kommet mange evakuerte fra Vardø-by som en direkte følge av storbombingen 23.august 1944. Men her må det tillegges at evakueringen fra Vardø-by hadde pågått helt siden 1940, med en sterk økning fra og med 1942. I de bebodde områdene var det også opprettet lokale vaktstyrker. De hadde til oppgave å holde oppsyn med kysten.

Noen dager etter sin ankomst, torsdag 19.april, dro Bentzen sammen med Klanderud på sitt første lengre oppdrag. De dro til Skallelv. Skallelv ligger ca.4-5 mil fra Persfjorden inn i Varangerfjorden mot Vadsø. På turen brukte en gamme i området for å spise mat. De ankom Skallelv fredag 20. april. I Skallelv opprettet de en observasjonspost på en høyde ovenfor området. Her gjorde de mest sannsynligvis nedtegnelser angående infrastruktur, reparasjon av vei, bebyggelsen og trafikk på land og langs kysten. Da de var ferdige returnerte de til skjulestedet. I tillegg til observasjoner ved Skallelv tyder kildene på at gruppen gjorde observasjoner av kysten utenfor skjulestedet, i Persfjord.

Mistenkelige personer er observert

Det gikk ikke lang tid før de lokale militære myndigheter ble oppmerksom på at det var kommet fremmede til nordsiden av Varangerhalvøya. På ettermiddagen tirsdag 24.april ble det sendt ut et strengt hemmelig telegram til løytnant Randers i Båtsfjord. Meldingen kom fra Distriktskommando Finnmark i Vadsø. I følge meldingen var det lørdag 21.mai observert to mistenkelige personer, antagelig tyskere, 21,5 km vest for Komagvær. Det var blitt sendt ut folk til området, men da de kom fram hadde tydeligvis Bentzen og Klanderud dratt. I rapporten står det at det ble observert spor, og at det ble satt i gang forfølgelse. Forfølgelsen ble avbrutt mandag 23.april, da hadde de som hadde fulgt sporene gått 15 km i retning

vest nord-vest. Meldingen forteller ingenting om hvorfor de avsluttet jakten. En sannsynlig forklaring kan være at sporene ble utydelige og borte. En annen kan være at de avsluttet søket for å få tak i forsterkninger, men det blir ikke nevnt i rapporten.

Det første søket ga ikke konkrete resultater, men et større søk ble beordret gjennomført tirsdag 24.april. Søket skulle bli satt i gang på kvelden. En patrulje på ca. 6 mann skulle ha Skallelv som utgangspunkt. Herfra skulle gå innover vidda og på ny forfølge sporene vest nord-vest. En tilsvarende patrulje skulle samtidig gå fra Vestre Jakobselv og nordover til de traff på kraftlinjen til Kongsfjordanlegget. De skulle da følge kraftlinjen østover. Løytnant Randers i Båtsfjord ble beordret til å stille med to patruljer. Randers skulle sende en patrulje på fem mann fra Båtsfjord og retning syd mot Kongsfjordkraftlinjen. Når de møtte på kraftlinjen skulle de følge linja vestover mot Kongsfjord. Randers skulle sende ytterlige en patrulje langs kysten. Den skulle gjøre et søk med båt (skøyte), mellom Kongsfjord og Molvik ved Makkaur. Her skulle de se etter farkoster, da man anså det som sannsynlig at de mistenkelige personene ville bli hentet med båt. Distriktskommando Finnmark opplyste videre at de ikke visste hvor sterk den antatte fiendtlige styrken var (antall og bevæpning), men at man kunne anta at fienden var jevnsterk, eller sterkere med de patruljene som ville bli sendt ut. Dette betydde at de måtte tilnærmes med forsiktighet.

Torsdag 26.april sendte etterretningskontoret ved Distriktskommando Finnmark ut en ny melding. Den gikk til løytnant Randers i Båtsfjord, kaptein Berg i Vardø og løytnant Røren i Kirkenes. Distriktskommandoen hadde fått opplysninger fra sikre kilder. SIPO og "SS-politiet" i Narvik hadde utrustet og sendt ut en ekspedisjon på 6 mann til Finnmark. I følge den sikre kilden (som antakeligvis var en person i Nordland) skulle disse oppsøke de norske militære styrkene i Finnmark. Her skulle de utgi seg for og være norske soldater fra hjemmefronten, slik at de kunne få innpass og samle inn etterretning. I ettertid kan man se at denne kilden var en god informant, men ikke all informasjon stemte helt. Men når det er sagt så stemte mye til

tross for at den var omtrentlig. Det man fikk kunnskaper om nå var at gruppen besto av fem nordmenn og en finlender. De visste at de hadde reist fra Harstad den 15.april, at de hadde med seg en radiosender og at de skulle bedrive etterretning (spionasje). DKF beordret dermed at alle flyktninger som var kommet til Båtsfjord og Vardø, etter 15.april, skulle kartlegges og kontrolleres. Våren 1945 var vanlig praksis at alle flyktningene som kom vestfra, måtte først innom Båtsfjord for å blir avhørt av de militære myndighetene, før de ble sendt videre til Vardø-by for nye avhør av de sivile myndighetene (politiet). De som var kommet etter 15.april skulle nå gjennomgå prosedyren på ny. DKF gjorde Randers og Røren oppmerksom på at gruppen kunne ha delt seg.

Oppdraget anses som avsluttet

Onsdag 2.mai dro Bentzen alene ut på oppdrag mot Vardø. Her la han seg til rette på Mellomfjellet (en høyde vest for Smelror og Svartnes) ved Vardø-by. Fra fjellet observerte han hvilken aktivitet som utspant seg i området rundt Vardø, Smelror og Svartnes. I tillegg til Bentzen dro Klanderud og Nystölla ut på oppdrag innover mot Varangerfjorden. Inn i Varangerfjorden la de seg på en høyde utenfor Vadsø-by og observerte området. De returnerte til Persfjorden 7.mai.

Etterretningen på Varangerhalvøya resulterte i tre rapporter sendt via tråløskortbølgesender til deres overordnede i Narvik. Det gruppen kunne rapportere var at havområdene vest for Vardø kun var trafikkert av kuttere, altså ingen militære fartøy. I tillegg opplyste de at veien mellom Vardø og Vadsø ikke var satt i stand, og at det ikke var noen biltrafikk i området. De kunne også rapportere at flyplassen ved Vardø (Svartnes) var i brukbar stand. Ellers skal ikke gruppen ha fått utrettet så mye mer på Varangerhalvøya, i følge forklaringene de selv avga. I begynnelsen av mai mottok gruppen i Persfjorden urovekkende nyheter om tyske nederlag ute i Europa. På kvelden den 4.mai kunne Montgomerys hovedkvarter opplyse at de tyske styrkene i Nederland, Nordvest-Tyskland ,

og Danmark hadde overgitt seg. Kapitulasjonen skulle tre i kraft neste morgen. Noen dager senere, den 7-8.mai, kapitulerte samtlige tyske tropper på alle fronter. De tyske SS-soldatene på Seglodden erkjente nok nå at krigen var over for deres del, og at de kunne reise hjem. Den 7. eller 8.mai sendte de derfor en anmodning til sine overordnede i Narvik. De ønsket å bli hentet med ubåt den 12.mai. Det de fikk til svar (den 8.mai) var at det ikke lot seg gjøre. De måtte avvente situasjonen.

Den tyske kapitulasjonen gjorde nok sitt for at det ble vanskelig å hente de utsendte soldatene på Seglodden. I tillegg til dette fantes det en annen faktor som muligens spilte inn. Ubåten de hadde seilt med nordover hadde blitt senket noen dager tidligere. U-711 hadde returnert til Kilbotn utenfor Harstad den 2.mai. Her hadde den lagt seg inntil depotskipet Büffel (Black Watch). To dager senere, på ettermiddagen den 4.mai, ble marinen i Kilbotn utsatt for flyangrep. Som en følge av dette ble både Büffel og U-711 ble sterkt skadet og senket. U-711 ligger den dag i dag i Kilbotn utenfor Harstad.

Etter ytterligere to netter i hula ved Seglodden valgte gruppen å forlate skjulestedet. De søkte tilhold i en gamme som lå mellom Finnvik og Seglodden. Her tilbrakte de to netter. Den nye situasjonen og de svært små utsiktene for å bli hentet gjorde nok sitt til at lederen for gruppen, Bentzen, argumentert for at de skulle forlate området. Rundt den 13.-14.mai forlot gruppen gammen. Før de kom seg avgårde kom de i samtale med to gutter fra Finnvik. Soldatene fortalte guttene at de var soldater fra Nyborgmoen, men samtalen skal ha ført til at de ga opp planen om å trekke seg ut av området i samlet flokk. Hvorfor de ombestemte seg kommer ikke fram i forhørene. Men under forhørene ble de spurt om de visste noe om Hopseid-affæren. De skal ha bekreftet at de hadde kjennskap til den, men kun ut i fra det de var blitt fortalt av de to guttene de traff i Finnvik. Kan dette ha vært en mulig årsak til at de ombestemte seg? Det kan være mulig at de vurderte det slik at drapene og herjingene på Hopside 6.mai, kunne skape vanskeligheter for dem hvis de skulle bli tatt. Her må det bemerkes at en av SS-soldatene var fra Mehamn, et sted som ikke ligger langt fra Hopseide. 15

Mulig han hadde bekjenskaper i området med de følelsesmessige følger det kunne få.

Noen dager senere, om ettermiddagen den 15. eller 16.mai delte gruppen seg i to. Fire av de seks hadde nå bestemt seg for å forlate Persfjorden. De begynte å gå i sydøstligretning, mens Sverre Jensen og Yrje Nystölla ble igjen. De skal i følge Bentzen ha blitt igjen for å passe på utstyret de måtte levne igjen. Det de skal ha latt stå igjen var blant annet kortbølgesenderen, div våpen, skiutstyr, proviant, teltduker og ulltepper. De andre tok med seg det de trengte av utstyr innover Varangerhalvøya.

Fortsettelse i neste nr.

Gaukeraffære i Syltefjord.

Syltefjord meldes til vårt blad at en større gaukeraffære er under oppseiling. Lensmannen har i den anledning etterforsket saken i flere dager og har en rekke vitner. Det er en av stedets forretningsmenn som er anmeldt for salg av ulovlige drikkevarer i fjor vinter. Dessuten har lensmannen foretatt ransaking og etterforskning i en mindre heimbrenningssak.

Finnmarken 7. mars 1928

BÅTSFJORD MUSEUM

Åpningstider sommer 2012.

Fra 2. juli til 1. august

Mandag til fredag

Klokken 11.00 – 15.00

og

25/7 -26/7 – 27/7

Klokken 17.00 – 19.00

Jeg kranglet aldri med kjæresten min da vi gikk i barnehagen, men nå gjør vi det.
Jannie. 8

Besøk også Lokalsamlingen på Sommerkafeen i Syltefjord
Åpenning fra 11,00 til 19,00

Fra Makkaursandfjorden.

I Makkaursandfjorden er et nyttfiskeetablissement under oppføring, idet Nils Jensen , Makkaur nu har begynt å oppføre kai og hjeller. Det er for øvrig høyt besynderlig at ikke både fiskere og fiskekjøpere allerede for lang tid tilbake har hatt øynene opp for Makkaursandfjorden heldige og sentrale beliggenhet som startplass både for fiske fiskekjøp. Men som ordsproget sier, bedre sent enn aldrig, og forhåpe at disse som nu begynner må ha held med seg, så de ikke er for send ute.

Vardø Tiden 13. oktober 1927.

Storm i Syltefjord. To båter knust.

I Syltefjord forliste Olaf Stafnes sin motorbåt. Motoren ble berget men båten ble totalvrak. Stafnes er hjemmehørende i Hamnningberg, men drev fiske for Syltefjord. I Indre Syltefjord forliste Nils Nilsens motorbåt og ble vrak. Motoren ble berget.

Finnmarken 1.januar 1927.

En har en kone, og når hun sover en gang imellom om natten, besøker en elskerinnen. Og det er bra for da oppdager hun det ikke.

Anders. 9 år

Fra Syltefjord. Fiskerene kommer.

Der er kommet en del fiskere hit til Syltefjord fra Lyngen, men ennå har det ikke vært noe fiskeforsøk. Fiskere som tenker å ro fiske må på forhånd bestille båter til utleie nå.

Finnmarken 1927 januar

Det er ikke noe stor forskjell på en kjæreste og et kjæledyr. For en må gi både mannen sin mat og kaninen sin mat.

Michaela .8 år

Baadsfjord Aktiefiskeforretning, Indre Baadsfjord. (Håpet)

Den 3. februar 1925 holdtes generalforsamling i Pensionatet paa Sortland

Av aktionærene møtte:

Disponent Arne Ellingsen for Hindø Dampskibsselskap med 25 aktier og med fuldmagt fra Clement Johnsen a/s for 7 aktier. Disponent Dag Ellingsen møtte ved fuldmagt fra Jens N. A. Ellingsen med 4 aktier. M. Holmvik med 3 aktier og Alv B. Steiro med 3 aktier, samt fuldmagt fra Baadsfjord Aktiefiskeforretning, Indre Baadsfjord. (Håpet)gt fra G. Robertsen for 6 aktier. Tilsammen møtte aktionærer med 48 aktier.

Sak nr. 1/25: Regnskapsføreren fremla driftsregnskap for 1924 som godkjendtes.

Sak nr. 2/25: Man besluttet at anvende overskutet Kr, 32.129.20 Saaledes:

1. Avskrivninger

10% paa eiendommene	Kr. 5.500,-
- inventar	- 3.000,-
- varebeholdning	- 1.000,-
- debitorer	- 1.000,-
	Kr. 10.500,-

Desuten kontraktmessige tantieme og lønninger:

	Transp.	Kr. 10.500,-
Tantieme til driftsbestyreren		- 86.446,-
Regnskapsfører		- 500,-
Revisjon	-	75,-

1459.76

	Kr. 11939.76
Hvo refter netto overskut blir	Kr. 20.189.44
Til styret bevilges	Kr. 300,-
Honorar til J. M. Ellingsen	- 500,-
	Kr. 800,-
Hertil disponeres av tantieme	Kr. 400,-
400,-	= 400,-

igjen Kr. 19.789.44 som besluttedes tilført kapital-konto eller utdeles som utbytte. Endelig avgjørelse herom vil bli tat på ekstraordinær generalforsamling som indkaldes til avholdelse paa Sortland 29.april d.a. Kl. 10 form.

Sak 3/25. Valg av styre for 1925:

Valgt blev M. Holmvik, Dag Ellingsen og Alv B. Steiro

Som supleanter valgtes Arne Ellingsen og G. Robertsen.

Som revisor valgtes Hans Dishington og til supleant Halfdan Bygdnes.

Møtet hævet

Alv B. Steiro

Arne Ellingsen

Dag Ellingsen

M. Holmvik

Liv hadde de forunderligste måte å si hva hun mente på, man ble ikke alltid klok av en samtale med henne.

Som sist lørdag da hun var på diskotek og danset med Bjørn. De danset tett, og Bjørn hvisket i øret til Liv:

-Etter dansen går vi hjem på min hybel.

-Nei, det gjør vi ikke, svarte Liv.

-Og så tar jeg deg i mine armer og kysser deg, fortsatte Bjørn.

... -Ikke tale om!

-Så tar jeg først BHen av deg, og så kler jeg av deg resten.

-Nei, så menn om du skal!

-Og så skal vi elske hett og inderlig.

-Nei, det skal vi aldeles ikke, nei!

-Og for at vi skal nyte det mest mulig, fortsatte Bjørn, så skal jeg ikke bruke kondom.

-Jo, det skal du! svarte Liv.

Hva er dette?

Av og tell får vi inn ting til Museet som vi ikke vet hva det er eller hva det har vert brukt til. Er det noen av våre lesere som vet hva dette er eller hva det har vert brukt til, ta kontakt med museet eller Alex Bolle på mobil 91775292

Styre i BHML.

Styret i BHML består av Alex Bolle leder, Randi Sæther kasserer, Torbjørn Tangen sekretær, Bodil Persen og Gerd Karin Tobiassen styremedlemmer. Varamedlemmer er Ståle Olsen og Harald Wahl

Når en er forelsket, får en røde ører og blir flau i hele kroppen.

Jesper, 8 år.

Medlemmer.

Båtsfjord Historie og Museumslag har pr. i dag 61 medlemmer, men ønsker oss flere. **Bli medlem du også!**

Medlemskontingenten for 2012 er kr. 200, -, for alle medlemmer
Som medlem vil du få tilsendt medlemsbladet ” *Gammelt og Nytt* ”. Som kommer ut 4 ganger i året. Medlemskontingenten kan du sende til Båtsfjord Historie og Museumslag v/ Randi Sætre, Schirmersvei 7. 9990 Båtsfjord.
Bankkontonr.:4930.12.92901

Når du er forelsket, kan du merke det over hele kroppen. Selv om han ikke liker deg.

Sabrina, 6 år.

Etterlysning!

Har du bilder eller ting som du vil gi til Museumet, ta gjerne kontakt, eller kom å besøk oss i Lensmannsgat 4

Eller du har ei god historie eller avisutklipp som du vil dele med oss?

Hvis en gutt får kjeft og du blir lei deg, er det fordi du er forelsket i ham.

Mette, 8 år

Stoff til bladet

Har du stoff eller bilder som vi kan bruke i bladet, kan du sende det på mail til abolle@online.no eller til Alex Bolle Postboks 137, 9991 Båtsfjord. Alt stoff taes i mot med takk. Du kan også ta kontakt på mobil 91 77 52 92.

Neste nr. vil komme ut iseptember. Stoff til bladet må sendes innen

1.september. 2012